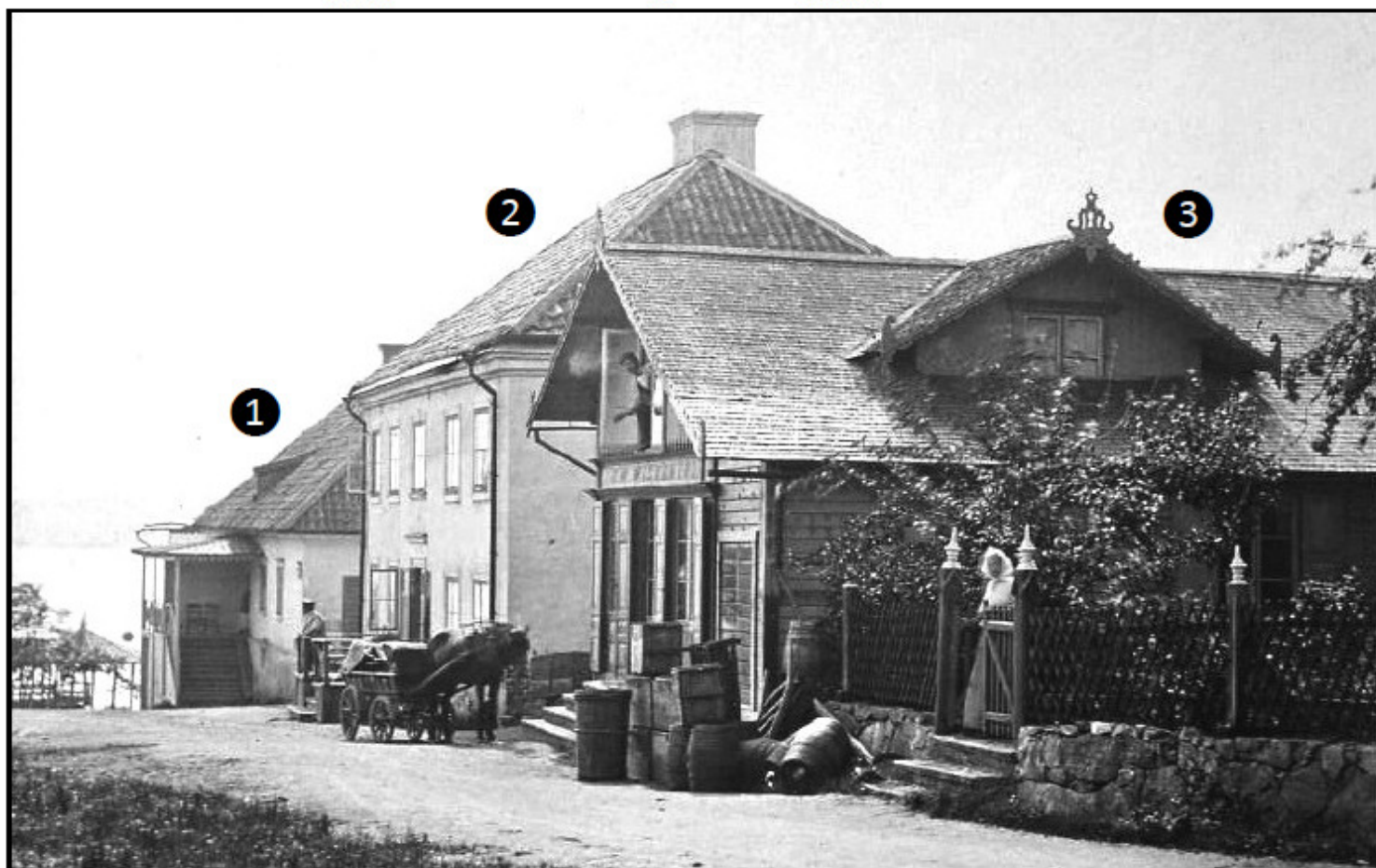

3 byggnader vid ångbåtsbryggan före 1890

Tre byggnader som haft stor betydelse för Dalarö. Gästgivargården, stenhuset och affärshuset. Vid grinden till sin villa Fredrikshäll står troligen änkan Josefina Westenius där hon bodde kvar till sin död 1910. Lägg märke till mannen som tittar ut från affärshusets vind. Fotot är taget före branden 1890.

Bilden ovan är den enda kända bilden i vårt bildarkiv arkiv som visar byggnaderna vid ångbåtsbryggan före den stora branden 1890.

1. Gästgivargården

Byggnaden närmast kajen är gästgiveriet med sin uteservering vid vattnet. Bilden kan vara från 1870-talet när sjökapten Adolf Fredrik Hellström var gästgivare. Det var under hans tid som gästgivare från 1855 till 1876 som Dalarö på allvar befäste sitt anseende som Stockholms mest fashionabla sommar- och badort med gästgiveriet som den självklara träffpunkten.

Under Hellströms tid som gästgivare tillkom utbyggnaden mot sjön och uteserveringen. Invändigt lyftes inredningsstandarden så att den blev i klass med de bästa Stockholmskrogarna. En källarmästare Eklund anställdes som tog emot gästerna. Serveringen var stram och elegant och man kunde beställa "a la carte" meny. Efter källarmästaren be-

nämndes gästgiveriet även "Eklundshof". Gästgiveriet blev berömt för sin goda mat. En viktig förklaring till den goda maten var att man installerat moderna järnspisar med inbyggd ugn och spisplattor där värmen kunde regleras. En föregångare till AGA-spisen.

Det var till gästgivaren och sjökapten Hellström som Strindberg adresserade sin post när han bodde på Kymendö 1871. Efter branden 1890 fick den återuppbyggda krogen namnet "Dalarö Hotell"

2. Stenhuset

Byggs 1810 av Carl Peter Blom samma år som hans byggnad på Smådalarö. Husen byggdes i samma stil, Bägge med valmat tak och tegelpannor.

C. P. Blom var ägare till stora delar av Dalarö och Smådalarö samt ett stort antal öar i skärgården.

Här startade handlarern Nils Fredrik Blomberg Dalarös första handelsbod år 1847. Handelsboden kom att få en stor betydelse inte bara för lokalbefolkning-

en och sommargäster på Dalarö utan även för hela Södra skärgården med öarna Nämndö, Ornö, Utö och Muskö. Handelsboden blev samlingsplatsen på Dalarö där man träffade vänner och bekanta. Här kunde man höra nyheter av alla slag från socknen, övärlden och även från hela landet. Det var viktigt att inte bara komma hem med nyinköpta varor, man skulle också ha nyheter att berätta vid hemkomsten.

På övervåningen i stenhuset startade Dalarös första skola. Blomberg fick dras med det eviga springet i trappan övervåningen där också skolläraren Thorben Bark hade sin bostad. Vart efter handelsbodens verksamhet växte så växte också utrymmesproblemen. Både handelsbod, kontor och bostad för Blomberg själv, sin syster och bodbetjänten skulle rymmas i de fyra rummen på bottenvåningen. Denna trångboddhet gjorde att Blomberg försökte få skolan att flytta, så att han själv kunde hyra hela Stenhuset.

Under en sockenstämma 1848 kom man överens om att köpa en gård på Amerikaberget där nya skollokaler inrättades 1849. Handelsrörelsen gick bra och växte ur sina lokaler i Stenhuset varför Blomberg beslutade sig för att uppföra en ny fristående handelsbod. Huset stod klart 1858. Huset kom att bli kallat "affärshuset"

Helt oväntat dog Blomberg den 9 november 1859 i lunginflammation efter en elakartad förkylning, bara 38 år gammal.

Här ser man tydligt att Stenhusets tak byggts om från valmat tak till sadeltak. Två nya fönster på vardera gavel och ett takfönster, samt att taket är plåtbelagt. Vykort från 1930.

Efter att Blomberg och skolbarnen flyttat ut ur Stenhuset fortsatte det som hyreshus i familjen Bergs ägo ända fram till 1926, då övertogs huset av AB Dalarö hotell. Österhaninge kommun köper fas-

En teckning gjord av Henrik Reuter Dahl efter den stora branden 1890. Här ser man att Stenhuset har klarat sig och redan då var taket ombyggt till vanligt sadeltak med fönster på taggavlarna. Däremot har Gästgivargården fått omfattande skador.

tigheten 1963. Stenhuset revs 1965.

Stenhuset byggdes 1810 ursprungligen med valmat tak. Någon gång före den stora branden på Dalarö 1890, byggdes taket om på stenhuset. För att få fler rum i huset ändrades taket till sadeltak. Två nya fönster överst på varje gavel och ett takfönster installerades. Även takbeläggningen ändrades från tegeltak till plåttak.

3. Affärshuset

Byggdes 1857-58 av Nils Fredrik Blomberg. Handlaren som flyttade från stenhuset till affärshuset. Efter Blomgrens död 1859 tog Fredrik Westenius över verksamheten. Han bodde i Stenhuset tillsammans med sin fru Josefine. De fick fem barn och blev trångboddade. Straxt norr om Affärshuset, mitt emot kyrkan, fanns en tomt som han kom överens med änkefru Berg om att köpa. Här uppfördes nu ett hus med 15 rum och 3 kök. Huset kom att fungera som bostad åt familjen Westenius och som pensionat och fick namnet Fredrikshäll. Familjen flyttade in i huset 1869. Idag fungerar huset som församlingshem.

Fredrik Westenius avled 1873 endast 39 år gammal. Affärshuset har sedan dess fungerat som handelsbod, turistbyrå m.m.

Huset finns kvar idag och fungerar som affärshus.

Text: Anders Bengtsson

Bilder: Ur Dalarö Hembygdsförenings arkiv.